„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску; Србију Црну Гору
друге стране земље

на годину	К 34·—	46·— дин.
на по године	К 17·—	23·— »
на четврт »	К 8·50	11·50 »

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“
налази се у кући А. Пајевића у Дунавској
улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 103. У Новом Саду, у петак 27. маја (9. јуна) 1911. Година XXVII.

Једна културна светковина.

— Стогодишњица аустријскога грађанскога законика. —

У Бечу је одржана једна велика културна светковина. Навршило се *сто година*, од како је године **1811.** ступио у живот *аустријски општи грађански законик*. То је једно велико културно дело, коме једва да је било равна у прошлом деветнајестом столећу.

Познато је, да се правни односи у Европи, па и у свима деловима цивилизованога света, равнају по старом *римском праву*. Ти правни односи упливишу и на читав друштвени строј данашње цивилизације. Појмови о својини, о залогу, о купу и продаји и т. д., све је то установљено у старом римском праву. Тек ако у појединих народа у Европи има неких изнимака у *наследном праву*. Али и ту главни појмови о наследству ипак су римски. Само старо германско и словенско право у многом одступа од римскога права, али та права према напретку цивилизације нису се могла развити у Европи. Словенски *колективизам*, који налази свога израза у руском *миру* и у јужно словенској задрузи, не може ипак да се одржи према римској установи својине. Тек у новијем времену социјализам и комунизам, у интересу друштвенога преображаја, хоће да сасвим одбаци установу римске својине, па да уведе *колективизам*, али се тај колективизам до сада у Европи и Америци показао неизведив. Позната изрека француског комунисте *Прудона*: la propriété c'est le vol (својина, то је крађа) показала се сасвим погрешна и неистинита. Од колективизма данас се као практично показало само раденичко и пољопривредно *удружење*. Али ће морати још дуго века проћи, док ће се моћи начела римскога права изменити, променити и сасвим одстранити.

По себи се разуме, да је аустријски грађански законик, који је године 1811. ступио у живот, основан на свима начелима римскога права. Од прилике у исто доба је поникао и славни Наполеонов законик: *Code napoléon*, а и пруски грађански законик: *Preussisches Landrecht*. Наравно да се ова два-три грађанска законика оснивају на римском праву. Али изгледа, као да је аустријски грађански законик од године 1811. најбоље био удешен, не може бити због тога, што је по начелима био бољи, него због тога, што је по свом разумљивом језику и стилу био најприступачнији грађанству. Неке немачке државе нису усвојиле пруски грађански законик, него аустријски. Напротив су немачке рајнске провинције усвојиле француски грађански законик. И Србија је са неким изменама у наследном праву примила такођер аустријски грађански законик.

Угарска, као што је познато, није ни пре, ни после године 1848. усвојила аустријски грађански законик. Само за време немачкога апсолутизма, за време такозване *Бахове* системе од године 1849. до године 1860. био је у Угарској аустријски грађански законик у крепости. После октобарске дипломе од године 1860. били су у Угарској успостављени угарски закони, а наиме наследно угарско право. За прелаз од аустријскога у угарско законодавство донела је такозвана јудекс-куријална конференција своје закључке. Но ти закључци били су врло непотпуни, па је знаменити тадањи јуриста, Србин др. Ђорђе *Стојаковић*, који је био поглавица за правосуђе тадање угарске дворске канцеларије у Бечу, за те јудекс-куријалне закључке рекао: да би их сваки аустријски аскултант (прислушник) боље саставио.

Угарска је имала своје старо законодавство за наследно право, које се битно разликује од наследнога праава по аустријском грађанском законику, али иначе није имала никакво грађанско право. Истина, нешто је било кодифицирано у Вербецију, али у главном је вредило узуално (уобичајено) право. После Бахове системе угарске судије се држали у грађанском праву аустријскога грађанскога законика, па се тога и данас држе. Но пошто угарске судије *нису* везани за аустријско грађанско право, то често доносе чудноватe пресуде, па они стари угарски адвокати, који су под Баховом системом добро проучили аустријски грађански законик, често бивају изненађени неким грађанским пресудама данашњих угарских судова.

Угарска није примила аустријски грађански законик од године 1811., дочим је *Хрватска* не само аустријски грађански законик, него и читаво аустријско законодавство примила, што је и данас са неким изменама у крепости.

На сваки начин да је аустријски грађански законик од године 1811. једно велико културно дело, које се за *сто година* знало *одржати*, па је то културно дело кадро импоновати.

Зато је и *стогодишњица* аустријскога грађанскога законика од године 1811. у Бечу дана 1. јуна п. н. к. на најсвечанији, најсјајнији начин била прослављена. Светковина је била у сјајним просторијама бечкога парламента. Велика сала, па галерија била је дупком пуна. Ту су били сви великодостојници, сви министри, сви знаменити судије, ту сви знаменити адвокати. Поред седих високих судија видети је било младе судије нижих судова, поред старих седих бечких адвоката видети је било и младе адвокатске конципијенте. Слављен је био највећи коментатор грађанскога законика, негдањи професор, а сада председник највишега судишта др. Јосиф *Унгер*. Говоре су држали министар правде др. пл. *Хохенбургер*, па знаменити аустријски јуриста професор барон *Шеј* и још неке знамените јуристе.

Данас међу Србима има још по који старац, који је за време немачке Бахове системе свршио своје правне науке у Бечу, те после тешких испита постигао на бечком свеучилишту академски степен. Да! И ти Срби старци са неким пијететом читају извештаје о сјајним светковинама стогодишњице аустријскога грађанскога законика од године 1811. Ох! Ти Срби старци сећају се оних многих непреспаваних ноћи, кад су при лампи студирали аустријски грађански законик од године 1811. и оне дебеле књиге са коментарима тога законика. И наш пок. Светозар *Милетић* доста се намучио у Бечу при учењу грађанскога закона од г. 1811. док је задобио академски степен на бечком свеучилишту.

Аустријски грађански законик од године 1811. прослављен је после *сто година*. Али и то културно дело, као свако дело човечанскога ума потпада поправци, потпада преиначењу, па га наслеђује сасвим ново твориво. И аустријски грађански законик је за ово сто година у неким деловима и поправљан и аболиран, те ће бити и даље поправљан и допуњаван, па нема сумње, да ће тај стогодишњи законик заменити *нов* грађански законик према *напретку* јуристанске науке и друштвенога живота.

И тај стогодишњи законик постићи ће она судба, као и оне Србе старце, који још живе и који су у Бечу студирали аустријски грађански законик и који ће скорим у гроб лећи. И аустријски грађански законик од године 1811. и као велико културно дело наћи ће свој гроб у новијој науци, у напретку човечанства.

П—Д.

ЛИСТАК.

Како сам полагао испит зрелости.

Фредери Мистрал.

Било је то године 1847. Није ми још било пуних седамнаест година, када сам свршио своје науке на лицеју у Авињону. Мој ми отац рече: »Деране, немој да ми се изговараш, да си уморан! Сад ти богме ваља полагати испит зрелости“.

Ученици нису полагали свога испита пред учитељима завода, који су похађали, него пред особитом комисијом, тога ради именованом, и то тако, да су ученици из мањих места морали ићи у главни град департмана.

Ја се спремах дакле на пут у Нм̂, где ће се надамном обавити егзекуција. Моја ми мати увије две кошуље и моје стајаће рухо у велики кариран чаршав, са неколико игала лепо прикопчан. У једној платненој кесици пружи ми отац педесет сребрних талира са речима: »Узми се добро у памет и немој ништа да изгубиш!« Мени је играло срце од радости, и ја сам путовао у град, а груди ми се надимаху самопоуздањем. Шешир сам натукао на главу, свежањ сам држао испод пазуха, а путничку палицу у руци. Кадда приспем на своје место опредељења, среео сам читаве групе својих другова абитуријената, сви праћени својим сродницима. Уза једног био је отац му, уза другог стриц или стрина, којима су џепови били пуни натучени писмима са препоруком. неки добросретници показиваху шта више писмене препоруке на ректора, па и на самог генералног викара. Накратко, сви су изгледали, као да су хтели касти: „Моја је ствар сигурна, као да ми је сведоџба зрелости већ у џепу!“ Мени сиротом сељачком сину био је једини заштитник светитељ, кога су славили становници Нм̂а. Ни једном се свецу нисам толико молио, као овом, да одобровољи моје судије мени у прилог.

Затворе нас све у једну велику, сасвим празну дворану општинске куће, и некакав стари професор диктовао је неки латински текст, а уза то би почешће шмркао из бурмутице. Најпосле рече: „Господо! За један сахат морате овај пензум превести на француски“. Сад се на врат на нос радило. Помоћу речника одгонетнусмо овај латински ребус. Чим искуца сахат узме стари професор задаћнице, пуштајући нас из затвора са речима: »До сутрашњег виђења!« То беше први испит.

Ђаци се распршташе за часак на све стране, па их нестаде по свима деловима града. Сам самцит стајах на калдрми нм̂ској, држећи у руци своју сиротињу, своје ствари. Сада, помислих, мораш потражити мало конака. Мислећи ово обзирао сам се, не би ли угледао ма какву гостионицу. Нису ми се никако допале многе гостионице са силним келнерима у црним фраковима и са накудрављеном косом. Ко је са села, избегава сваки сјај и свако разметање. Корачајући кроз предграђе, спазих из небуха на једној гостионици овај натпис: Код малог светог Јована. То је било као што треба за мене. Тако сам се добро осећао, као да сам код куће, јер и код нас овог светитеља свако поштује. Ја дакле без оклевања одседнем код светог Јована,

Дворана је била начичкана људима. Све сами баштовани из околине. Они се сви познаваху међусобно, јер долажаху сваке недеље на пијацу.

Седох за сто, и докле се кретаху моја оруђа за жватање, слушах ја њихове разговоре. Најпосле један од ових честитих људи, баш онај, који је седео према мени, стави на мене ово питање: »Јесте ли и Ви баштован, младићу? Не бих рекао, јер сте слабо слични људима нашега сталежа.« — Ја одговорим мало у забуни, »дођох у Нм̂, да полажем испит зрелости.« Сви разрогаче очи и гледаху ме са отвореним устима, а нико као да није ни схватио мојих речи. Тада им ништа не хтедох затајати и разјасним целом друштву како сам боље умео, шта је то управо испит зрелости.

Кад оставимо школу иза леђа, кад су нам наши учитељи улили све на точир: француски, латински, историју, укратко све, што само себи замислити можете, тада нас шаљу у Нм̂, где нам високоучена господа пипају бо̂ло, т. ј. подвргавају нас испиту.

Дакле исто тако, као кад идемо на хришћанску науку, па нас запитају: »Јесте ли хришћанин?«

»Сасвим је тако. Ова високоучена господа испитују нас све могуће тајне, које се налазе у књигама. И ако наши одговори нису недотупавни, тада нам дају сведоџбу зрелости, на основу које ми све можемо постати: бележници, лекари, одветници, контролори, судије, професори, једном речи све, што се само може постати на свету.«

Српски народно-црквени сабор.

— Прорачунска расправа у појединостима довршена. —

XVI. СЕДНИЦА.

Ср. Карловци, 24. маја (6. јуна).

У данашњој саборској седници расправљен је *прорачун* и у појединостима. Расправа је ишла *глатко* и *мирно*, а веће емоције било је само онда, кад је известилац др. Сава *Путник* предложио, да се *укине место отправника*. Ту се диже др. Бранко *Вујић* те је ватрено заступао, да та позиција у прорачуну остане. Он — бајаги — не зна, ко је на том месту, а овамо врло добро зна, да је на то место доведен некакав *радикал*, који већ по својим годинама није смео бити примљен у службу. Тај радикал је пре био код темишварске епархије и оданде је лиферовао радикалима материјал за тобожње дефраудације пок. патријарха Бранковића. Због *тога* се је др. Вујић тако ватрено заузимао, да се не укида место отправника, јер на њему седи радикалска креатура; а што то место стаје српски народ 1440 К годишње, за то није брига тог сомборског Вербеција. Сабор је већином гласова *укинуо* ово непотребно место.

Све позиције прорачуна су с мањим-већим изменама и у другом читању примљене и седница је закључена у 2 с. после подне.

*

— Даљи законодавни рад саборски. — Расправа о свештеничкој дотацији. — Важна изјава епископа дра Летића у име епископата. —

XVII. СЕДНИЦА.

Ср. Карловци, 25. маја (7. јуна).

Данас је наш народно-црквени сабор приступио једном од најважнијих својих послова: расправи *уредбе о уређењу дотације (плате) српског православног свештенства* у карловачкој митрополији. Расправу је увео известилац, честити и на народном послу неуморни парох инђијски, народни посланик Радослав *Марковић*, који је са ученим архимандритом *Зеремским* и овај нацрт спремио за саборски рад. Известилац је уз историјски поглед на развитак овога питања подробно осветлио нацрт и уз живо одобравање сабора препоручио за подлогу специјалној расправи.

Пре тога је темишварски епископ др. Георгије *Летић*, у име присутних епископа, дао *врло важну изјаву*, из које се види, да наш епископат овај замашни посао прати *са симпатијом*, а коначно становиште заузеће епископат у Архијерејском Синоду, пред који ће уредба такође доћи. Изјава младога епископа изазвала је у сабору велико задовољство.

Против нацрта је у генералној расправи говорио данас само поп-Михаило *Медаковић*. Његов говор је прекидан честим смејом, особито кад је споменуо »*дотацију по канонима*« и кад је предлагао, да се *народ јаче опореже*, како би свештеници добили још већу плату, него што је у нацрту предвиђено.

Иначе је седница мирно и достојанствено прошла. А тако и приличи народно-црквеном сабору, од кога су дивљи радикали хтели да направе врзино коло. Али им није упалило. Сабор ће важне народне послове да посвршава на корист српског народа и цркве његове.

*

Патријарх је седницу, којој су присуствовала преосвећена г. г. епископи: Мирон *Николић*, Михаило *Грујић*, Митрофан *Шевић* и др. Георгије *Летић*, отворио у $^1/_2$11 с. пре подне.

Пошто је прочитан и с примедбом дра Пелеша оверовљен записник прошле седнице, прешло се на *дневни ред*. Најпре је у трећем читању примљен прорачун за г. 1911. односно и за 1912. и 1913., па је сабор онда прешао на *расправу о уређењу свештеничке дотације*.

Перозођа Ј. *Орешчанин* је најпре прочитао предложене *измене* у појединим параграфима нацрта, а за тим је

Епископ др. Георгије *Летић* дао ову изјаву:

»Славни саборе! Епископи, овде присутни, изјављују, да пошто у смислу Саборског Устројства од 1875. г. дотациона уредба и решавање питања о броју и опсегу парохија долази у расправљање св. архијерејског Синода, то овде присутни епископи не ће моћи учествовати у гласању ни код генералне ни код специјалне дебате о овој уредби, да не би прејудиковали автономној одлуци св. архијерејског Синода; али ће *врло радосно учествовати у овом сабору*, да би стекли слику о интенцијама и важности ове врло важне по цркву нашу уредбе, које ће се за време дебате свакако боље и боље испољити.

Епископи, овде присутни *радосно поздрављају рад сабора* на овом пољу, јер они у првом реду, по положају своме, увиђају велики значај по цркву и напредак цркве уређење тога врло важног питања, којим су се многи наши сабори од шездесетих година на овамо бавили, али на жалост, без успеха.

Епископи су уверени, да од тога питања зависи напредовање целе цркве, јер сматрају свештенство за један од главних и најглавнијих стубова у нашем народно-црквеном животу. И ако се уређење тога питања повољно реши, епископи, гледајући у будућност, *виде, да ће се с тим повољним решењем тога питања уједно решити и питање ваљаног одабирања подмлатка* за овај врло важан сталеж, а осим тога, да ће се на тај начин решити и безбрижно и савесно вршење дужности парохијског свештенства, које дужности у новијем и напреднијем времену све више и више расту.

Изјављујући ово, молим, у име овде присутних епископа, да славни сабор изволи ову изјаву нашу узети на знање.« (Живи усклици: Живео! код већине.)

Известилац одбора за предлоге посланик Радослав *Марковић* реферише у име одбора о нацрту уредбе за уређење свештеничке дотације, наглашујући *велику важност* тога питања. Прва уредба је донесена г. 1805. Износи за тим, шта су наши сабори даље радили на том пољу и онда прелази на овај нацрт, од кога се нада, да ће правилно решити ово питање.

Мих. *Медаковић* говори против нацрта.

Патријарх у $^3/_4$2 с. после подне затвара седницу, а идућу заказује за сутра у 10 с. пре подне.

ПОБУНА АРБАНАСА.

— Заузеће и напуштање града Љеша. — Устаници су снабдевени оружјем. —

(*Телеграфски извештај „Браника“.*)

Цетиње, 25. маја.

Миридити су заузели град Љеш. По заузећу града Љеша Миридити су успели, искрцати са бродова 20.000 пушака, велику количину муниције и хране. Оружје су Арбанаси добили из Белгије, где га је набавио арбанаски комитет, што је образован у Лондону и Риму.

Затим су Арбанаси Миридити напустили заузети Љеш и повукли се у планине, где **спремају општи устанак.**

Напад на Љеш био је маневар, да одвуку турску војску од обале са места Капо Родони, где су устаници вршили искрцавање оружја.

Страни дописници су упутили преко својих листова апел на сав просвећени свет ради скупљања прилога за арбанаске рањенике и њихову нејач.

За што султан долази на Косово.

»Словенски Дневник« доноси о султанову путу на Косово овај чланак:

„Заиста је занимљиво посматрати Младо-Турке, како настоје, да милој Турској поврате стару славу и негдашњи сјај. То је интересно а и поучно. А што има ту и нечега смешна, нису криви сами они, јер су им учитељи и рођаци они са Тисе и Мароша, којих је комичност већ постала историјска. Елем занимљива су и поучна настојања Младо-Турака, да у земљи дигну турски престиж. Појмљиви су закони, што их ефендије доносе у парламенту, како би потисли туђе упливе и ослабили народности. Појмљива су и настојања, да земљи очувају интегритет. Ама је и одвише смешно видети, како им старе успомене гомилају прохтеве, како ли се пропињу на прстима и преко суседног дрвећа сладострасно шкиље очима. Смешно је што Младо-Турци сањају о старој слави, о земану, који се доиста не ће вратити. Ефендије заборављају домаће им бриге и сањају о земљама, што их негда освојише њихови стари. И у томе су слични Мађарима, што доказују о историјским правима, док се Угарска лало по мало пресељава у Америку.

Ма зар није смешно, када Младо-Турци приликом разних нацијоналних свечаности парадирају са сликама славом овенчаног султана Мехмеда II., Ел-Фариха — Освајача, што је освојио Цариград, Србију, Босну и Крит! Зар није смешно, када ефен-

---

»А кад су вам одговори неисправни?«

»Тада љоснемо и дођемо у магарећу клупу«.

»Проклети удес!« повичу сви унаоколо, »кад бисмо и ми могли тамо да будемо! Па шта ће Вас тамо све испитивати? Напоље једаред са одговором!«

»Могу да нас питају за све битке, које су се игда биле, од како на свету људи једни другима вратове крхају... па онда и имена свију команданата и генерала, имена краљева и краљица, свију њихових министара, све њихове деце!«

»До сто ђавола! А што да им то све наводите, што се догађало одонда, када је још свети Јосиф био дериште? Богу плакати, како научници могу да буду тако глупи као сомови! Ти валда сигурно немају никад никаква посла. Да они морају сваки дан руковати ашовом, као ми, то, по мојој памети, не би водили бригу ниокаквим Сараценима и не знам о каквим царевима... Па шта је даље?«

»Осим царева и имена свију народа, свију земаља, река, брегова и свега онога, чега све има на беломе свету... А што се река тиче, то морамо шта више касти, одакле извиру, и где утичу.«

„Немојте ми узети за зло“, — упаде ми у реч мој сусед —, „што Вас прекидам. Ви ћете нам без сумње рачуна дати и о томе, где је извор реке Воклизе?... *То* је река! Кажу, да има седам рукава, па по свима возе лађе. Је ли то истина или не?“

»Биће да је истина. Али то још није све«, наставим ја, »питају нас још и друге ствари. На прилику: колико има звезда, колике су, колико има од једне до друге. Колико хиљада миља има од земље до месеца, а колико милијона миља има од земље до сунца.«

„Богме је то велика будалаштина! На такова питања одговора дати, просто је немогуће. Та ко ће се, ако бога знате, пентрати тамо горе, да измери колико дотле има миља? Зацело ни један од Ваше учене господе, који хоће само да Вас држе за луде. Лепа ми је то наука, која хоће да измери, колко има миља од земље до сунца!... А покрај свега тога то ништа не вајди! Хајде де, кад би ми још о томе говорили, о месецу и његову утицају на засађивање биљака, ради побирања грашка и пасуља, ради лечења свињских болести, тада бих Вам ја рекао: Капу доле пред Вашом науком! Али све, што нам овај деран приповеда, све су саме лудорије!«

»Ћути, блесане!« загрми цела руља. Овај мали препредени дечко можда је више заборавио, него што ћеш ти игде научити. Упни се ти колико год хоћеш, мораш имати врло добру главу, ако хоћеш да све ово у њу стрпаш.«

Знате ли шта, драги пријатељи«, доврши мој сусед. Зар ми не остајемо један дан дуже у Нїму, кад се утркују са воловима, кад се рвачи рвају и кад се дају друге забаве?... Па овде је наш сељак, наше дете, које ће сутра положити испит зрелости, зашто не бисмо у овој вароши конаковали, место да још вечерас отпутујемо. А сутра ћемо већ дознати, је ли сам земљак потврдио белегу.« — »Бе аферим«, повиче цела дружина. »Дан смо смо и онако изгубили. Морамо видети како ће се та ствар свршити.

Дан зи тим упутим се ја опет општинској кући а срце ми је у грудима лупало. Неколико њих од осталих кандидата не говараху ни беле и не гледаху тако поносито, као дан пре. Коло среће окреће се«, мишљах ја у себи. У огромној соби пред столом, покривеним књигама, хартијом и прибором за писање, укочено сеђаху на својим седиштима обучени у жуте хаљине са хермелином на плећима неколико професора, који су баш тога ради дошли из Монтпељеја. То је био факултет. И ако ми је све то изгледало врло узвишено, нисам осећао никакав немир и прошао сам сретно. Строги питачи прогласе ме зрелим и то са одликовањем.

Корачао сам градским улицама као на крилима, као да су ме анђели носили. Било је у аугусту и сунце је јако жегло. Морила ме је силна жеђ. Чисто ми је вода ушла на уста, кад сам пред каванама видео, како се лепо пиво пенуша и сија у чашама. Али ја сам био сасвим новајлија у светској вреви и поред тога тако бојажљив, да поред све воље нисам имао смелости да пређем преко прага отменог рестаурана. Тумарао сам по неколицини улица, тако расположен и весео, да су ми сви загледали у лице. па би по некоји рекао: »Гле и ово је абитуријенат!« И кад год сам био крај каквог бунара, напио сам се хладне воде; никакав краљ није био сретнији од мене.

Но највећа ме је радост чекала у маломе светом Јовану. Сви моји честити баштовани очекиваху ме пуни страха. Тек што су ме угледали, »како с главом до неба допирем«, они сви у глас повичу: „прошао је, сретно је прошао!“ Људи, жене, девојке, гостионичар, гостионичарка, слуге, сви дотрчаше, загрлише ме и руковаху се самном. Мој сусед при столу замоли за реч и рече ми: Драги земљаче, ми смо пресретни. Ти си показао оној великоможној господи, да из земље излазе само мрави... Из ње излазе и људи!... Напред, деране, хајд! да одиграмо једну фарандолу!“ И ми се ухватимо за руке, и док длан о длан, одиграсмо провансалско коло у дворишту светог Јована. Тад сви седосмо за ручак: било је рибе, меса на сосу и много вина. Тада отпутовасмо.

Давно, давно је то било. Сваки пут кад год дођем у Нїм, па издалека угледам цимер малог светог Јована, изађе ми пред очи та сјајна слика моје младости, и ја се сећам с тугом у срцу свију оних добрих људи, који ме први пут уверише о честитости народа и топлоти његова срца.

Превод С.

дије својим новим школским књигама хоће да деци усаде у срце мржњу према суседним народима? Тако пише у тим књигама, да је Србија најнекултурнија земља на Балкану, Бугарска стоји у томе погледу нешто мало боље и то с тога, јер је, бива, све-до јуче била турска провинција. У тим књигама описује се баш посве погрешно бој на Косову.

Ама са путом султана Мехмеда V. прелази њихова комичност у ординарни безобразлук. Зна се, да ће султан ових дана стићи у Скопље, а одатле ће право на Косово. А што баш на Косово? То је кадра објаснити једино мегаломанија Младо Турака. Ту зададоше Турци пре 522 године смртни ударац ондашњој Србији, а тиме и осталим српским земљама, јер за Србијом падоше Босна, Херцеговина и Зета.

А да се тим путовањем желе загрејати старе успомене, најбољи доказ је то, што ће баш на месту, где је био косовски бој, бити саде маневри и смотра војске. А тај маневар биће копија косовске битке. Мехмеду V. попели су шатор баш на ономе месту, на коме је негда стајао шатор Мурата II., којега је Милош Обилић распорио од учкура до грла бијела. Одатле ће султан посматрати ток битке. Где је негда био главни турски табор, од села Брујице па до Гази Местана, беле се већ многобројни чадори за 50 пешачких табора. На Гази Местану, одакле је извршен историски нападај коњице, поставиће се и опет коњица. Све ће бити као пре 522 године, дакако без крви, а Мехмеду V. не ће бити ништа.

Ама шта хоће тиме Турци? Да то не буде демонстрација противу Срба и Србије? Има политичара у Србији, који мисле на то. То доказује довољно интерпелација о томе у Народној Скупштини. Срби не треба да се узнемиравају, јер све су то младо-турски мехурови од сапунице, којих ће нестати исто тако брзо, као и чувенога им Хуријета.“

Свесловенски новинарски конгрес у Београду.

Управни Одбор Свесловенског Новинарског Савеза са седиштем у Прагу, имао је седницу, на којој је решавано о програму X. свесловенског новинарског конгреса, који ће се одржати у Београду крајем јуна месеца. Сем српских и хрватских реферата, који су већ у Београду одређени, — стављени су на дневни ред конгреса београдског још и ови реферати: чески реферат председника Савеза Јосифа Холечека: пољски реферат Др. К. Осташевски — Баранског из Лавова, шефа-редактора »Ђеника Пољског:« »столеће пољске штампе;« бугарски реферат Георгиа Т. Пејева „задатци словенске журналистике по економским питањима“ и реферат од општег словенског значаја: о словенској новинарској телеграфској агенцији на српском језику. Одзив делегата словенских новинарских удружења, која су у Савезу, већ је сад велик. Управи Савеза у Прагу пријавило је до сад своје учествовање на београдском конгресу као *делегата* својих удружења 30 Чеха, 20 Руса из Галиције, 15 Пољака из Галиције, 1 Пољака из Познања, 10 Словенаца и 10 Словака из Горње Угарске. Сем ових учествоваће са знатним бројем *делегата* и новинарска удружење ив Бугарске, Хрватске и српских земаља ван Србије. Осим делегата-конгресиста, учествоваће велики број гостију — новинара из Русије и свих словенских земаља, па и из Познања и Лужнице, као и знатан број госпођа и госпођица словенских. *Делегати* се пријављују управи Савеза у Прагу (адреса Jan Hejret, sekretar Svaza »Nar. Politika« — Prag), а *госте* из Словенства позива Српско Новинарско Удружење нарочитим позивницама. Чески листови пишу, да ће београдски новинарски конгрес, који је потпуно неполитички, својим богатим дневним редом и програмом свечаности и излета бити један од најбољих словенских конгреса. Листови похвалом истичу, да је у приређивању београдског конгреса узела учешћа и престоница Београд и цела земља српска.

На истој седници примљени су у Словенски Савез још и Савез ческих новинара у Бечу и Хрватско Новинарско Удружење у Загребу. Идућа седница управе Савеза, која је уједно последња пред београдски, биће сад у среду.

Важно је истаћи званично учешће Пољака са делегатима на београдском конгресу, јер Пољаци досад нису званично хтели учествовати ни на једном свесловенском новинарском конгресу, па ни прошле године у Софији. Очекује се и велик број Руса и Пољака из Русије.

НОВИ САД, 26. маја 1911.

— **Накнадни избори за нар.-црквн. сабор.** Епарх. адм. одбор темишварски је у смислу наређења српског народно-црквеног сабора одредио избор посланика у оним срезовима, где су мандати уништени. За срез *модошки* и *великосентмиклушки* одређен је избор световних посланика за *трећи дан Духова.*

У *модошком* срезу је кандидат српске самосталне странке Душан *Ковачевић*, а кандидат радикалске странке др. Миливој *Миладиновић*, који прави велики таван, да суши коже својих клијената.

У *великосентмиклушком* срезу кандидира на програму српске самосталне странке Живан *Јајагин*, економ, а кандидат радикалски је др. Јоцика *Манојловић* од Елсашкиње и хонведске банде.

За *мокрински* срез одређен је избор за дан 9. (22.) јуна. Кандидати српске самосталне странке су: свештенички: поп Глиша *Стајић*, а световни: Љубомир *Лотић*. Радикали кандидују опет Христифора *Свирчевића* и поп-Миливоја *Јовановића*, који се онако „прославио“ са Српском Земљорадничком Задругом и арендирањем сесија.

Политички преглед.

— **Бугарска оружа Македонију.** „Београдске Новине“ добијају овај специјалан извештај из *Солуна* 21. маја:

»Пре три дана у Велесу је предстао један бугарски четник, који је пред властима учинио интересантна и важна открића. Четник је био у чети војводе Мирчета, који се креће на левој обали Вардара, држећи под својом влашћу и цело Овче Поље. Пре неколико дана Мирче је разоружао тога свог четника и решио, да га испрати каналом у Бугарску. Али четник некако умакне, па се јави велешким властима. Турци су га лепо примили, угостили га и испитали о свему.

Четник је изјавио, да је бугарски комитет организовао и поново наоружао целу леву обалу Вардара, да је то урађено већином преко војводе Мирчета, и да се на случај рата Турске са Црном Гором и Бугарском народ спрема за устанак.

За тим су Турци обукли четника у униформу турскога наредника, па га ставе на чело једног оделења војске, које сачињава део велике потере, која је одмах пошла, да по његовој достави похвата виђеније људе и открије скривнице оружја и муниције.«

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 26. маја 1911.

— **Испити у српској великој гимназији,** Завршни разредни испити почеће у српској великој гимназији новосадској 2. (15.) јуна о. г.. а усмени испит зрелости 6. (19.) јуна. Приватни испити пак одржаће се 9. (22.) и 10. (23.) јуна.

— **Успех Српкиња на испиту зрелости.** На чувеној девојачкој гимназији »Вереш Палне« у Будимпешти положиле су 2. јуна о. г. са лепим успехом испит зрелости и две Српкиње: гђце Јустина Белеслијина из Сирига и Јулкица Петровићева из Паланке. Државни повереник је гђцу Белеслијину још и пред професорским збором похвалио са њене скроз одличне спреме: Гђца Белеслијина је положила са оценом: praeclare matura.

— **Удружење српске трговачке омладине у Вел. Кикинди** приређује *ради оснивања удружења у користи своје благајне* на први дан Духова 20. маја (11. јун.) 1911. год. у великој дворани »Народне Гостионе« забаву с игранком. Распоред: I. део: 1.) Говори г. Михајло Косић, управитељ српских народних школа. 2) »Загрљени слогом братском« од И. Бајића, пева мушки збор друштва „Гусле. 3.) »Смеса српских народних песама«, свира на гласовиру г. Стева Шерб, умир. градски сенатор. 4.) »Тата Рака слишава свог ђака«, диалог. 5.) »Смеса српских народних песама«, свира тамбурашки збор српске омладине. 6.) »Песма српских соколова« од И. Бајића, пева мушки збор друштва »Гусле«. 7.) »Смеса српских народ. песама«, свира тамбурашки збор српске омладине. П. део: игранка.

Поводом ове забаве пишу нам из В. Кикинде; Радујемо се, да се нашло и у В. Кикинди неколико свеснијих омладинаца, који су увидели потребу истога друштва, те нису жалили труда, но су порадили, да се иста заиста јако потребна установа створи.

У привремени одбор су изабрани: г. г. Милан Недучин, као председник, Славко Иличић, као тајник, Мојсије Терсин, Рада Мошорински и Жарко Замуровић као чланови. На позивници између приређивача случајно је изостало име и Замуровића, али држимо, да га то неће одвратити од његове намере, него ће и даље настојати а и сви остали на остварењу ове племените и моралне установе. Држимо, да ће и остало нам грађанство прихватити овај лепи потхват, те ће и остварења истога моралво и материјално потпомоћи.

У то име напред! Дај Боже, да се исто што пре и оствари.

— **Испити ради коначног (дефинитивног) оспособљења учитеља и учитељица српских народних школа** одржаће се пред автономним испитним поверенством у Пакрацу 7. (20.) јунија о. г. и идућих дана. Кандидати и кандидаткиње, који желе приступити том испиту, треба да поднесу своје молбе испитном поверенству путем управе српске учитељске школе у Пакрацу до 1. (14.) јунија и да приложе молби: (а) опис живота и начин образовања свога: б) сведочанство о испиту зрелости на учитељској школи: в) сведочанство претпостављене школске власти о барем двогодишњем службовању.

— **Женска добротворна задруга Српкиња у Ади** *уз суделовање срп. певачке дружине приређује други дан Духова 30. V. (92. VI.) 1911. год.* забаву са певањем, дилетанском представом и игранком са овим програмом: 1.) *Влад. Р. Ђорђевић*: »Певајмо браћо«. *Маринконић*: »Вилинско коло,« пева мешовити лик певачке дружине. 2.) *Штунц*: „Ори ми се.“ пева мешовити лик певачке дружине. 3. *П. Г. Прерадовић*: »Браћа«, дијалог приказују: Арк. Драгин и И. Мрђанов: 4. *Јенко*: »Жицама« дујет; *** На граници« терцет, певају: Јелица Седмакова, Бранислав Аксин и Ђура Славнић. 5. »*Срећан пастир*« мелодрама у 2 призора ов проф. Ј. Живојновића; музика од И. Бајића. 6. Срп. нар. песме, уз гусле пева Радивој Поповић срп. нар. учитељ.

Од чистог прихода ове забаве један део послаће се као прилог на споменик *Милице Стојадиновић — Српкиње.*

— **Српско Народно Позориште.** Пишу нам из Ст. Пазове: Српско Народно Позориште стигло је у наше место и отпочело је свој рад у суботу 3. о. м. по р. к. са приказом »Добросретник«. Репертоар за ову недељу је овај: Недеља: »Лутка«, понедељак: »Чар валцера«, уторак: »Учитељица«, среда: »Чаша воде«. четврак: »Голгота«, субота: »Кавалерија рустикана« и »Партија пикета«, недеља: »Чучук Стана«.

Новости са стране.

— **Бацање граната с аероплана.** »Журнал де Бреве« доноси, да је у Сан Франциску један официр обалске артилерије бацио са аероплана система Рајтовог, који се налазио на висини од 550 стопа, једну нарочиту врсту шрапнела.

Овај официр је мишљења, да је релативно доста лако бацати гранате и са 3000 стопа на какав предмет облика ратне лађе. Граната за ту сврху, која има свој запаљач, напуњена је зрнима и црним барутом, а тешка је четири килограма.

Кад је граната пала са висине од 550 стопа начинила је велику рупу у земљи, а њене садржине расуле се на 50 јарди унаоколо. Ово је први експеримент бацања експлозивних граната са аероплана.

— **Откриће споменика Виктору Емануелу.** Ономад је у Риму с огромном помпом откривен споменик краљу Виктору Емануелу, уједињивачу Италије. То је највећи споменик у свету.

При открићу споменика био је само један говорник: министар председник *Болити*. Онда је на заповест краљеву спао обмотач са огромне златне статуе, која представља краља Виктора Емануела II. на коњу

На овој талијанској народној свечаности учествовало је *пет хиљада председника општина* из целе земље.

Овај имнозантни споменик рађен је 26. г. и коштао је преко 37 милиона лира. Он је поред цркве Светог Петра и Колосеума највећа грађевина у Италији.

НОВИЈЕ.

Атина, 25. маја. Заступничка комора је примила предлог за ревизију устава уз живо одобравање посланика.

Солун, 25. маја. Пуковник *Хашим* бег, војни државни одветник, *убијен* је од непозната човека, по свој прилици противника Младо-Турака, пошто је Хашим бег био најревноснији привржeник младотурскога одбора. Ушао је страх у Младо-Турке, јер се мисли, да ће многи Младо-Турци бити поубијани.

Цариград, 25. маја. На турско-грчкој граници убијена су три турска војника. Грци су заузели караулу код *Дерели*. Бој је трајао *пет* сахати.

Беч, 25. маја. Јуче је Његово Величанство примило у Шенбруну *бугарскога краља Фердинанда*, који се захвалио за подарени највиши орден *Златнога Руна*.

Праг, 25. маја. Негдањи чешки министар др. *Пражак*, иако је искључен од чешке изборне заједнице, ипак има изгледа за избор *као чешки аграрац*.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »Браника«.

Војени предлози у одбору.

Будимпешта, 26. маја. Расправа војених предлога у одбору започета. Посланик Бакоњи од Јуштове странке захтева, да се пре војених предлога предузме опште право гласа. Министар-председник гроф Куен-Хедервари наглашава, да се све велесиле оружају, и да монархија не може остати ненаоружана. Војени предлози су неопходно потребни за усвојење, да се не би опасна криза створила. Данас су социјалисте прву од три стотине скупштина што мисле одржати, одржали против војених предлога.

Беч, 26. маја. Престолонаследник Фрања Фердинанд ће отворити у заступству цара ново бечко царевинско веће. — По полузваничним новинама, упозорена је озбиљно Порта, од стране аустријско-угарске дипломатије, да са Миридитима благо поступа и њиховим праведним жељама одговори, пошто католички Мири-

дити још увек стоје под заштитом Аустро Угарске.

Мехика, 26. маја. Збачени и побегли председник Дијац задобио новога председникова кандидата у особи Мадероса. Непријатељи Мадеросови, њих 28 на броју стрељани су.

Браћо Срби!

Наше Приморје згодним положајем спојено је цијелим свијетом, али се у просвјетном смислу удаљује неопазице од осталих дјелова народа нашега. Тога ради пријека је нужда, да се код нас јаче негује језик српски, да се озбиљније подржавају лијепи народни обичаји, заговарајући њихову измјену постепено и полако, колико захтијева стицај прилика данашњега друштва.

Потписани, да удовољи тој великој просвјетној потреби, те да се одазове својој часној дужности, оснива у Шибенику *српску народну књижницу*, коју ће домало отворити на свечан начин.

Захваљујући племенитим научним и просвјетним установама: Српској Краљевској Академији Наука и Српској Књижевној Задрузи у Београду, те Српским Матицама у Новом Саду и у Дубровнику, Народна Књижница биће богато урешена њиховим драгоцјеним издањима. Осим тога у њој ће се наћи све сабране народне тековине, због којих је име српско високо цијењено међу научним свијетом; сва дјела бољих писаца наших; лијепи преводи великих радова из словенских пак страних језика, те уопће све добро, забавно, поучно и научно, што год може да шири духовне видике или дјетету или одрасломе, тежаку, раднику, трговцу, неуку па и научнику.

Срби родољуби!

Српска Народна Књижница мора да стоји високо, превисоко над сваким странчарством. Њезиним чланом уз најситнији допринос може бити ко год жели да на обалама Сињега Мора буде једна просвјетна ризница, у којој ће наћи сваку српску књигу здраву садржином и једру језиком.

Српској Народној Књижници у Шибенику добро ће доћи сваки прилог буд ситном паром буд једном књигом, јер ће лакше моћи дв глача душе и одгаја духове, главне покретаче народног живота.

За нашу најновију тековину на Приморју, за Српску Народну Књижицу у Шибенику, Србима родољубима ријечи препоруке не треба.

У Шибенику, маја 1911.

Пододбор Просвјешно-Привредног Друштва »Српска Зора«.

Предсједник: **Шеро Магазин.** Перовођа: **Вељко Мирковић.**

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник **Јанко Перић.**

Књижевни оглас.

ЂАЧКИ ПРИЈАТЕЉ.

илустровани лист за средњошколску омладину.

Власник и уредник

Иван Маширевић проф. у Карловцима излази месечно једанпут осим месеца јулија и августа у свесцима од 1—2 табака великог формата. Овај лист су до сад похвално оценили и најтоплије препоручили ученицима средњих школа, родитељима и васпитачима њиховим ови листови: »Браник« (Н. Сад), „Политика" (Београд), „Рад" (Мостар), „Трговачке Новине" (Н. Сад). „Бранково Коло" (Карловци), „Богословски Гласник" (Карловци), „Српство" (Н. Сад), „Српска Глас" (Вел. Кикинда), „Пастирска Реч" (Београд), „Босанска Вила" (Сарајево), „Привредник" (Загреб), „Женски Свет" (Н. Сад). „Србобран" (Загреб), и т. д.

Ђачки Пријатељ се препоручује као најлепши п најбољи поклон ученицима о испитима и свечаним данима.

Цена је листу за целу годину К 5·— за ½ године 2·50.

Скупљачи добивају сваки једанаести примерак на дар. Књижари уколико скупе најмање 10 претплатника добивају 25% попуста.

Ђачки Пријатељ прима по врло умереној цени огласе, који се тичу школе, васпитача и ђака средњих школа.

Новац се шаље на Администрацију Ђачког Пријатеља у Карловцима.

ОГЛАСИ.

Објава.

Политична општина у Урсентивану овим ставља на знање, да ће **општински сенокос** на ланац (2000 □ фати) **14. јуна у 8 сати пре подне** путем јавне лицитације **продавати**.

Урсентиван, 6. јуна 1911.

Милан Милутиновић
бележник.

Стеван Грујић
кнез.

285 1-1

Штајерлак

(КРАШОСЕВЕРИНСКА ЖУП.)

Брдско лечилиште и место за летовање.

ЛЕЖИ У ЧАМОВОЈ ШУМИ.

Лечење хладном водом, брдска изворска вода и т. д. Особито ваља код разних плућних болести, живчаних болести, маларије, малокрвности и за оне, који оздрављају од какве болести.

Модерни хотели, добре гостијонице, грађанске цене.

У предсезони и накнадној сезони за собе 50% попуста.

ПРОСПЕКТИ НА ЗАХТЕВАЊЕ.

275 3—3

Оглас дражбе.

„У смислу закључка веровничког одбора у стечајнини Симона Лауфера расписујем дражбу целокупне дућанске робе у Беочину, на дан 20. јуна о. г. и следеће дане од 8 сати до подне до 5 сати после подне.

До три дана пред дражбу примаће управитељ стечајнине и писмене понуде, но не испод 10.000 К. и уз јамчевину од 2800 К. у говом новцу или у државним папирима."

Др. Александар пл. Рокнић
адвокат у Митровици и управитељ стечајнине Симона Лауфера.

286 1-1

Сремска вина!

200 htl. изврсна стара бела вина од 1900., 1901. и 1902. године, **скадарке, племенке и ризлинга**, потпуно зрела за флаше, имам на продају.

Јован К. Максимовић
Черевић (Срем).

264 9-12

ТРАЖИМО
кореспондента

у мађарском и хрватско српском језику потпуно вјешта. Писмене понуде на Хрватску Земаљску Банку д. д. у Осијеку.

279 3—3

Локал за издавање.

У Сентомашу, на пијаци, имам локал са **штелажима и тезгама за мануфактурну радњу**, у којој је 30 година радња била а уједно вољан сам и кућу продати. Обратити се на доле потписаног.

У **Сентомашу**, јуна 1911.

284 1—6 **Јован Теофановић.**

ПОЗИВ.

Овим се позивају П. Н. деоничари на

главну скупштину
Српске Кредитне Банке и Штедионице Д. Д.

која ће се одржати у недељу 25. јуна 1911. (по нов.) у 10 сахата пре подне у заводским просторијама, означеним дневним редом.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор перовође и два оверитеља скупштинског записника.
2. Констатовање да је упис деоница П. емисије довршен.
3. Донашање одлуке да се деоничарска главница, на основу спроведеног уписа повисује од К 200.000·— на К 450.000·— издавањем 2500 комада нових деоница.
4. Измена друштвених правила § 5. који се односи на деоничарску главницу и на уплату исте.
5. Предлози.

У **Белој Цркви**, 6. јуна 1911. (по нов.)

Управни одбор
Srpske Kreditne Banke i Štedionice Deoničarsko Društvo.

Примедба: § 16 друштвених правила.

Деоничари, који желе учествовати у овој скупштини, имају пет дана пре скупштине депоновати своје деонице са купонима код управе ове Банке. — За депоноване деонице добијају деоничари потврду, која власнику, или пак његовом оверовљеном заступнику служи као легитимациона карта за учествовање на скупштини. — Деоничари II. емисије имају се лагитимовати признаницом прве уплате, на сам дан скупштине.

283 1-1

Круна 60.000 Круна

исплатило је наследницима умрлих чланова

Сентомашко добротворно посмртно друштво
у Сентомашу,

те је тим ово друштво испомогло 30 сиротих и ојађених породица.

Друштво има I. и II. коло. 246 9—10

Посмртнина је од сваког кола 1000 круна.

Првенство имају они, који се упишу у оба кола, те тиме у случају смрти добију наследници 2000 круна.

УПИСНИНА је на 1000 круна 2 круне, на 2000 круна 4 круне.

Од сваког посмртног случаја плаћа се на 2000 круна 4 круне, на 1000 круна 2 круне.

Још до 1. јула о. г. примају се чланови до 55 године а после само испод 50 година. Зато нека се сваки пожури са уписом.

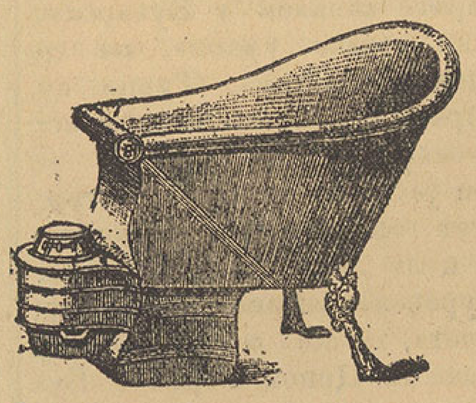

ГРАЂЕВИНЕ ОРНАМЕНТА и ГАЛАНТЕРИЈСКО-ЛИМАРСКА РАДЊА.

ВЛАДИМИР НЕДЕЉКОВ

Житна пијаца бр. 10. **НОВИ САД** Житна пијаца бр. 10.

Препоручује своје добро сортирано стовариште **све врсте кухињског посуђа**, као **клазираног (Emailgeschirre) тучаног, алуминиум, кнасребро никловани ствари**, прибори за јестиво и т. д.

Специјалитет за летњу сезону стално стовариште **када за купање**; шприцева за винограде.

Прима све у горњу струку припадајуће **грађевинске радове и оправке. Солидна израда. Цене врло умерене.** Предрачуне бесплатно.

7-10

Уједно потребује и **ДВА**

ШЕГРТА

из боље куће и **ДВА**

СТАРИЈА ПОМОЋНИКА. —

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«.